

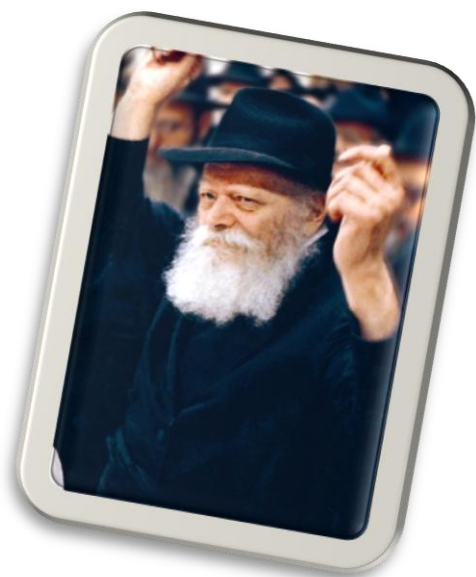
חזקת הגאולה

לקט הלכות ומנהגים לחדש ניסן

להיץ

שם: _____

משפחה: _____

מכתב כללי מאת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב"ה ערב שבת קודש פ' צו, שבת הגדול,
י"א ניסן, נשיא לבני אשר, ה'תשמ"ז.
ברוקליין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

ככל מקום שהם

ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מיום קמי שב ת קודש מברכים חודש ניסן, שבו דובר על תוכן הענין של חפזון, הקשור בחג הפסח וביציאת מצרים, שהוא אחד מן הנקודות המיוחדות שבהן שונה חג הפסח מכל שאר החגים. כפי שהדבר מתבטא בשמו של החג – "פסח" – (במשמעות של "דילוג"), ובמיוחד כפי שמושג זה בא ומתבטא ב"חפזון דקדושה" בחיים היום-יומיים היהודיים על פי התורה והמצוות – ראוי להוסיף בזה עוד נקודות אחדות.

* * *

כבר דובר פעמים רבות שהתורה מקיפה את כל עניני העולם, בהתאם לתוכן מאמר חז"ל: "אסתכל באורייתא וברא עלמא" – הקב"ה הסתכל, כביכול, בתורה ולפיה ברא את העולם. כלומר, התורה היא "תכנית הבניה" האלוקית שעל פיה נברא כל העולם ומתקיים, ובאופן גלוי וברור יותר – העולם היהודי, ועד – לעולמו של כל יהודי בפרטי פרטיות.

על פי זה מובן עוד יותר מדוע כל הענינים של החיים היהודיים היום-יומיים, קשורים בתורה ומצוות, ועל אחת כמה וכמה בימי הקדושה, שבת ויום טוב, וההכנות אליהם, ובמיוחד כל הענינים הקשורים לחג הפסח – שהוא הראש והראשון של כל החגים.

הקשר האמור מתבטא עד למעשה בפועל, על ידי מעשה המצוות ומנהגי ישראל, שגם הם "תורה", מנהגים שנתקבלו על ידי כלל ישראל, מנהגים של רבים בישראל, או של קהילה קדושה בישראל וכו'.

באשר לחג הפסח – ישנה הדגשה של חפזון וזריזות. אנו רואים, אכן, לדוגמא, שיהודים, ובמיוחד בעלות-יבית יהודיות, וכן ילדים וילדות, מתמסרים להכנות לקראת חג הפסח כבר ימים לפני כן, ואפילו, יחידי סגולה הנוהגים לעבור ל"דירת פסח" לחג הפסח, מוצאים הכנות רבות שיש לעשותן בקשר לחג הפסח, והם מבצעים אותן בחפזון וזריזות.

באופן האמור קיים גם הקשר עם שתי נקודות שהודגשו לאחרונה במיוחד, כדיבור וגם בכתב:

שלש המדות-הסימנים – "ביישנים, רחמנים, גומלי חסדים", אינם מוגבלים וקשורים במקום וזמן מסויים. אצל ביישן אמיתי משתקפת מדת הביישנות בהתנהגותו בכל מקום

ובכל רגע, וכך גם ברחמן ובגומל חסד. באשר לנקודה השניה, בענין חודש ני סן, צויין כי החודש, **חודש הגאולה**, מתייחס וקשור לגאולה השלימה, הגאולה של באחרית הימים, הגאולה האחרונה, הגאולה הנצחית, שהתורה אומרת בקשר לכך "עת קץ, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים".

אנו רואים בזמננו – תקופה שיש בה הסימנים של אחרית הימים (כפי שהם מובאים בתורה) – תופעות והתפתחויות בלתי רגילות בתחומים וכיוונים שונים : בצד הטוב – תוקף וזריזות בלתי רגילים, וכן – בענינים בלתי רצויים, הצריכים עדיין להתברר ולהתלבן עד לשלימות (גם מוחלטת) בהם, שאף הם באו ובאים באופן של הפזון, בפתאומיות ובאופן בלתי צפוי.

מגיעים חודש הגאולה, התחלת ניסן וערב פסח, ומזכירים לנו שעומדים ביציאה מגלות "מצרים", ובכירורים האחרונים, לברר מה הוא "חמץ" ומה הוא "מצה", ויש לבער את החמץ, מוקדם ככל היותר, "לאור הנר", באור הנשמה – "נר השם נשמת אדם" – לחפש גם את החמץ החבוי, לזרוק ולבטל את כל מה שהוא החיפך מטוב ומקדושה.

וצריכה להיות השתדלות של כל אחד לחזק בו וסביבו ובעולם – את החפזון דקדושה ואור, ויתר על כן – לזרוז את הגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו, ו כפי שאנו מתפללים את תפלת דוד, יחד עם דוד נעים ומירות ישראל : "תפלה לדוד גו' כי עני ואביון אני", למרות שהוא דוד המלך הרי הוא ביישן וחש באמת לאמיתו כי הוא "עני ואביון", ומתחנן לפני ה': "שמרה נפשי" (בתחום של "סור מרע") ו"הושע עבדך" (בתחום של "עשה טוב"), וכל זה במלוא השלימות, עד לידי "שמח נפש עבדך", עבודת השם בשמחה ובטוב לבב.

וממשיכים גם בהקשר לעולם – "כל העולם" "כל גויים אשר עשית יבואו וישתחוו לפניך ה'".

– לזרוז זאת על ידי מעשינו ועבודתינו, לקיים את ציווי ה', ובלשון הרמב"ם : "צוה משה רבנו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", שהיהודים יפיצו בין העמים את שבע המצוות האלוקיות לבני נח עם ענפיהן.

* * *

יעזור ה' ויצליח שכל ההכנות לפסח, כולל אלה שנידונו במכתב זה ובמכתב הקודם, יבוצעו באופן שישיעו בגלוי גם בכל ימי השנה ובכל העינים, "בכל דרכיך" וב"כל מעשיך", באופן של חפזון וזריזות. והחפזון דקדושה כאן למטה "ממשיך" – מדה כנגד מדה – את החפזון של "עת קץ", ומיד לאחר מכן, "לא עכבם אפילו כהרף עין", את הגאולה של "כימי צאתך מארץ מצרים" באופן של "אראנו נפלאות",

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

בברכה להצלחה בכל האמור

ולחג הפסח כשר ושמח

/מקום החתימה/

תוכן עניינים

17.....	תענית בכורות	2.....	מכתב כללי מאת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
17.....	מצות מצה	5.....	ימי חב"ד בחודש ניסן
17.....	סדר קרבן פסח	7.....	מצוות חג הפסח
18.....	סידור הקערה	8.....	מנהגי חודש ניסן
19.....	"ליל הסדר"	8.....	שלושים יום קודם הרגל
19.....	ארבע כוסות	8.....	ראש חודש - שלישי אי ניסן
20.....	קדש	8.....	פרשת הנשיא
20.....	ורחץ	9.....	ברכת האילנות
21.....	כרפס	9.....	מעות חטים
21.....	יחץ	9.....	מביצע מצה
22.....	מגיד	9.....	יום רביעי - ב' ניסן
23.....	רחצה	10.....	יום ששי - יום הבחיר י"א ניסן
23.....	מוציא	10.....	שבת הגדול - י"ב ניסן
23.....	מצה	10.....	יום ראשון - י"ג ניסן
24.....	מרור	11.....	פתיחה להלכות חמץ
24.....	כורך	12.....	בדיקת חמץ וביעורו
25.....	שולחן עורך	13.....	סדר הבדיקה וברכתה
25.....	צפון	14.....	ביטול חמץ בגמר הבדיקה
26.....	ברך	14.....	מכירת חמץ
27.....	הלל	15.....	שריפת חמץ
27.....	נרצה	16.....	חמץ בפסח ולאחר הפסח
28.....	לוח שנה לחודש ניסן ה'תש"ע	16.....	ערב פסח

תלמוד תורה "תפארת מנחם"

חב"ד ליובאוויטש

רח' נדבורנא 2 ביתר עילית 90500

טל: 02-5802770

TMCHBI@GMAIL.COM

ימי חב"ד בחודש ניסן

ארועים

- ביום ב' ניסן תשמ"ח – באר הרבי בשיחה מיוחדת כי הדרדך בה יכל העם להזסיף חיים במלך היא על ידי ההכרזה "יחי המלך", הכרזה המבטאת את קבלת מלכותו כמלך המשיח, ובכחה לפעל את ביאת המשיח בפועל ממש.
- ביום ט' ניסן תר"פ – אדמו"ר הר"י"צ אמר את מאמרו הראשון, דבור המתחיל 'כתר יתנו לך'. זהו גם הדבור המתחיל של המאמר האחרון שאמר אדמו"ר הרש"ב.
- ביום ט' ניסן תרצ"ט – בשעה 3 לאחר חצות, נשמעו דפיקות על דלת ביתו של רבי לוי יצחק שניאורסון שהתגורר ברחוב בריגאדנע 13 בעיר דניפרופטרובסק, בפתח היו אנשי ק.ג.ב. שבאו לעצר את ר' לוי יצחק.
- ביום י"א ניסן תשמ"ז – החל הרבי לחלק דולרים לצדקה באפן קבוע בכל יום ראשון. לפני תאריך זה חלוקות הדולרים היו בהזדמנויות מיוחדות ולא באפן קבוע.
- ביום ח"י ניסן תרס"ב – התקימה הכנסתו בביתו של אברהם אבינו של פ"ק הרבי נשי"ד.
- ביום כ' ניסן תשי"א – קבלו הרבי והרבנית חייה מושקא נ"ע ויזה בקונסוליה האמריקאית שבמרסיי – צרפת, אתה עזבו את אירופה הבוערת לארצות הברית.
- ביום כ"ז ניסן תשד"מ – הייה התחלת למוד השעור הימי ברמב"ם על פי תקנת הרבי.
- ביום כ"ח ניסן תנשי"א – נאמרה ע"י הרבי השיחה הידועה בענין "עשו כל אשר ביכלתכם", השיחה גרמה להתעוררות רבה ביותר בנושא הצפיה לגאולה.

גולדו

● ביום י"א ניסן תרס"ב – הוא יום הולדתו של כ"ק הרבי נשי"ד, הנשיא השביעי.

● ביום ח"י ניסן תרל"ח – גולד רבי לוי יצחק שניאורסון, אביו של הרבי נשי"ד.

נסתלקו

● ביום ב' ניסן תר"פ – הסתלק אדמו"ר הרש"ב ומנוחתו כבוד בעיר רוסטוב.

● ביום ג' ניסן תרנ"ה – נפטר הרב החסיד לוי יצחק סלזנים (נכד אדמו"ר האמצעי).
מנוחתו כבוד בעיר חברון על יד אמו הרבנית מנוחה רחל.

● ביום י"ג ניסן תרכ"ו – נסתלק כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בהיותו בן 77, ונטמן בעירח ליובאוויטש שברוסיה.

● ביום ט"ז ניסן תר"פ – נפטר הרב מרדכי דב טברסקי מטומשפאל, בן הרה"ק מנחם נחום בן אדמו"ר האמצעי.

● ביום י"ז ניסן תרמ"ג – הסתלק אדמו"ר ישראל נח שניאורסון בן אדמו"ר הצמח צדק.

● ביום כ"ד ניסן תרכ"ו – הסתלק הרה"ח שניאור זלמן מרדכי שניאורסון בן אדמו"ר יוסף יצחק שניאורסון בן אדמו"ר הצמח צדק.

מצוות חג הפסח

יש בכללן שמונה מצוות: שלש מצוות עשה וחמש מצוות לא תעשה.

וזוהו פרטן:

- א. שלא לאכול חמץ ביום י"ד מחצות היום ולמעלה.
- ב. לבער חמץ מן העולם מחצות היום ולמעלה.
- ג. שלא יראה חמץ כל שבעה.
- ד. שלא ימצא חמץ כל שבעה.
- ה. שלא לאכול חמץ כל שבעה.
- ו. שלא לאכול כל שבעה תערובת חמץ שיש בו כזית בכדי אכילת פרס מהתערובת, אף על פי שבאכילת התערובת אין טועמים כלל טעם החמץ שבתוכו, ואין נותנים בתוכו את החמץ. אלא לקיזחא בעלמא, כגון כותח (פי' נסובי דחלבא) הבבלי שמפררין בתוכו פירורי לחם חמץ להחמיצו, שאין בכוח טעם הלחם, אלא חמיצות, הלחם החמיץ את הכותח שכיוצא בזה בשאר איסורין, אין כאן איסור מן התורה, אבל בחמץ בפסח החמירה תורה ואמרה: "כל מחמצת לא תאכלו" אפי' תערובתו: אבל כרת אינו חייב אלא אם כן יש בתערובתו טעם חמץ, כמו בשאר איסורים, וכמ"ש בס"י תמ"ב וביו"ד סי' צ"א.
- ז. לאכול מצה בליל ט"ז בניסן.
- ח. לספר ביציאת מצרים באותו הלילה.

(שו"ע אדמו"ר ריש הלכות פסח)

שלושים יום קודם הרגל

בזמן שנית המקדש היי קיים תקנו חכמים הראשונים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל (=החג) שלושים יום לפניו, דהיינו שמפורים ואילך ידרשו הלכות פסח, מחמשה באייר ואילך ידרשו הלכות שבועות ומארבעה עשר באלול ואילך ידרשו הלכות סוכות.

תקנה זו לא נתבטלה גם לאחר החורבן, וכל חכם היי שונה לתלמידיו הלכות החג שלושים יום לפניו כדי שיהיו בקיאים בהם וידעו את המעשה אשר יעשו. ובדרושתנו, שאין החכם מלמד לתלמידיו את ההלכות מפני שכולן כתובות בספר, מצוה על כל אחד ללמוד לפני החג את הלכותיו, עד שיהי בקי בהם וידע את המעשה אשר יעשה.

כל שלושים יום לפני הפסח טוב להזהר ולעיין בכל דבר שעושה שלא ישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בקלות כשיגיע ערב פסח.

שלושים יום לפני הפסח יש להזהר מאכילת מצה.

ראש חודש - שלישי אי ניסן

בכל חודש ניסן אין אומרים תחנון, למנצח יענד, וכן אין אומרים א-ל ארך אפיים בשני וחמישי, ואב הרחמים וצדקתך בשבתות החודש.

פרשת הנשיא

נוהגים מראש חודש ואילך לקרוא [אחר תפילת שחרית] פרשת הנשיא שהקריב בו ביום, וביום י"ג מ, זאת חנוכה המזבח" עד "כן עשה את המגורה" שהיא כנגד שבט לוי.

אחר אמירת הנשיא אומרים יהי רצון הנדפס בסידור, וגם כהנים ולויים אומרים אותו.

ברכת האילנות

היוצא בימי ניסן ורואה אילנות המוציאים פרח צריך לברך:

ברוך אתה יי, אלקינו מלך העולם, שלא חסר בעולמו כלום, וברא בו בריזת טובות ואילנות טובות, להנות בהם בני אדם.

ואינו מברך אלא על הראיה הראשונה שבכל שנה.

אין מברכין ברכה זו אלא על אילנות מאכל, ולא על אילנות סרק.

המדקדקים מקפידים לברך על שני אילנות המוציאים פרחים, ובדיעבד יכולים לברך גם כשיש רק אילן אחד.

מעות חטים

מנהג מקובל בכל ישראל שכל קהילה וקהילה גובה מחברי "מעות חטים" לפסח, כדי לחלקם לעניי העיר עבור קניית המיצות. ואם נותר כסף ממעות חטים, יתנוהו לעניים עבור שאר צרכי החג.

מבצע מצח

מתקנת כ"ק אדמו"ר נשי"ד להשתדל ולשלוח לחג הפסח למכיריו, מיצות עגולות שמורות: אפויות – יד, לכל הפחות עבור הסדרים. וכן במקומות שעורכים סדרים משותפים (במלונות וכדומה) ידאגו המארגנים למיצות אלו.

יום רביעי – ב' ניסן

יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר שלום דובער (הרשי"ב נ"ע – דור חמישי לנשיאי חב"ד) נסתלק במוצאי שב"ק פרשת ויקרא אור ליום ראשון ב' ניסן תר"פ, ומנוחתו כבוד בעיר רוסטוב.

יום התחלת הנשיאות של (בנו) כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק (מוהרי"צ נ"ע – דור שישי לנשיאי חב"ד).

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף ינצלו "עת רצון" זו כדי להוסיף: בלימוד תורתו, בעבודת התפילה, בנתיעת צדקה, בקיום התוועדות של שמחה.

יום ששי – יום הבהיר י"א ניסן

יום הבהיר – ביום זה שבו ירדה לעולם לפני ק"ח שנים נשמתו הגדולה של הרבי (בשנת תרס"ב), גובר מזלו של הרבי ושל הקשורים אליו.

יום התוועדות – כדי לייצור את הכלים לקבל את השפע הניתן ביום גדול זה, מן הראוי לנצלם לחשבון נפש בנושא התקשרות לרבי, ללימוד תורתו, לנתינת צדקה למוסדותיו ופעולותיו ולעיסוק בדבר המרכזי שאותו תבע מכל אחד ללא יוצא מן הכלל – הכנת העולם לקראת הגאולה הקרובה.

היום מתחילים לומר לאחר תפילת שחרית קאפיטלך קט בתהילים לאחר אמירת הקאפיטל של הרבי אומרים את הקפיטל במתאים לכל אחד לפי מספר שנותיו. הרבי אמר פעם: בוודאי ישנם שכבר למדו פירושי הפסוקים של הקפיטל החדש שהתחיל לומר, כפי שנתבאר בפגמויות התורה.

שבת הגדול – י"ב ניסן

השבת שלפני פסח נקראת "שבת הגדול" לפי שנעשה בה נס גדול: פסח מצרים הי"י מקחו בעשירי בניסן ושבת הי"י זכשלקחו ישראל פסחיהם באותה שבת, שאלו אותם בכורי מצרים לפשר מעשיהם. ענו להם בני-ישראל: זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים. הלכו הבכורים לאבותיהם ולפרעה לבקשם כי ישלחו את ישראל ממצרים, וכשלא רצו, עשו הבכורים עמהם מלחמה וחרגו הרבה מהם, וזהו שאמר הכתוב: "למכה מצרים בבכוריהם" (שחוקב"ה היכה את המצריים ע"י בכוריהם) וקבעו נס זה בשבת לזכרון לדורות וקראוהו "שבת הגדול".

נוהגים שבשבת הגדול (אם אינו ערב פסח) דורש החכם לפני הקהל הלכות פסח ומורה להם דרכי ה' ומלמדם את המעשה אשר יעשו.

בשבת אחרי תפילת מנחה אומרים בנוסח ההגדה מ, "עבדים היינו" עד "לכפר על כל עונותינו", לפי שבשבת זו היתה התחלת הגאולה והנסים.

אין אומרים "ויחי נועם" ואתה קדוש" במוצאי שבת הגדול, אם חל פסח באחד מימי החול, אבל אם חל פסח ביום השבת שלאחריו מנהיגו לאומרים.

יום ראשון – י"ג ניסן

יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל בעל ה"צמח צדק" (דור שלישי לנשיאי חב"ד) נסתלק בשנת תרכ"ז, ומנוחתו כבוד בעיירה ליובאוויטש.

יום התחלת הנשיאות של בנו הצעיר, כ"ק אדמו"ר שמואל – מהר"ש (דור רביעי לנשיאי חב"ד) הרבי אמר: "בוודאי ינצלו יום סגולה זה להוסיף בלימוד תורתו של הצמח צדק הן בנגלה והן בנסתר, ומה טוב ג' פעמים במשך המעת לעת, וכל המרבה הרי זה משובח"

פתיחה להלכות חמץ

כתב האריז"ל: הנזהר ממישהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה (באה"ט סי' תמ"ז).

התורה החמירה בחמץ, שחייבה להשביתו קודם הפסח והזהירה עליו בבל יראה ובל ימצא בפסח. ואסרתו בהנאה. ועגשה על אכילתו עונש כרת החמור. וכן אמרו חכמים: "חמץ אסור במשהו". משא"כ בשאר מאכלות אסורות אין חומרות אלו, לפיכך קבלו ישראל על עצמם חומרות יתירות בפסח כדי להרחיק עצמם מחשש חמץ, ובלשון אדמו"ר הזקן בשלחנו (תמב, ל) "ישראל קדושים הם ונוהגים להחמיר על עצמם וגוררים כל החמץ הנמצא, אפילו משהו, והוא דבוק בבית או בכלי ומחמירים עוד לגרור חספסלים, חכסאות וזכתלים שנגע בהם".

לכן כבר בימים ובשבועות שלפני הפסח נמצאים בתי ישראל בעיצומם של עבודות הניקוי והכשרתם לפסח.

על גודל הקדושה שיש בהכשרת הבית וכליו לפסח נוכל ללמוד גם מסיפורו של אדמו"ר מהר"ש:

פעם בראש השנה לאחר שאמר הרב הקדוש, ר' לוי יצחק מבארדיטשוב, את ה"יחי רצון" שלאחר תקיעת שופר (שם מוזכר ע"ד המליצת הטוב של המלאכים היוצאים מתקיעת שופר – מן התקיעה, שברים, תרועה, תקיעה – קשר"ק), הוסיף ואמר:

"אב מתוק, אב רחום! אם המלאכים היוצאים מן השופר שתקע לוי יצחק בן שרה חלשים חמה. יבואו המלאכים הקדושים והבריאים שנבראו מהעבודה והיגיעה, אשר עבדו זיגעו עמך בני-ישראל לפני פסח, כאשר הם: קראצן (מגרדים), שאבן (מתליקים) ריבן (משפשיים) קשרין-כשרין (מכשירים) את הכלים לכבוד חג הפסח להידור מצוה – וימליצו טוב בעדינו, אמן".

בא זראה אין לך מדה יפה מאהבת הבריות, ואמרו חכמים: "גדולה לגימה שמקרבת את הרחוקים וכו' וכל הנהגה מחבירו אוהבו, וכל המדיר הנאה מחברו אין רוח חכמים נוחה הימנו". ואילו בפסח נהגו רבים וכן שלמים שאין מערבים סעודיותיהם זה בזה ואין שואלין ואין משאילין כליהם זה לזה ואפילו כולם יראים וכולם מדקדקים במצוות הרבה מאוד.

בקשר לחומרא שלא לאכול איש איצל רעהו בפסח, מובא בקובץ היום יום, כי פעם נכנס הרב הקדוש ר' חיים אברהם איצל אחיו – אדמו"ר האמצעי – לומר חג שמח (גוט יום-טוב) וסיפר לו, שאביהם – אדמו"ר הזקן – אמר: "...בפסח אין אדם מכבד את חבירו באכילה ושתיה, אבל לקחת בעצמו מותר".

ועל כגון דא נובל לומר כלשון אדמוה"י בתשובותיו (סימן ו') "כתב האריז"ל להחמיר בכל החומרות בפסח".

חמץ מהו? גרעיני תבואה או קמח של חמשת מיני דגן (חיט, ה, שעור, ה, כוסמין, שיבולת שועל ושיפון) שבאו במגע עם מים ושהו אחר כך מבלי שיעסקו בהם כ-18 דקות, יש להם דין חמץ (תנ"ט ט-י).

חמץ אסור באכילה ובהנאה, וכן אסור להשהותו ברשותו של ישראל במשך כל ימי חג הפסח אפילו כשהוא מעורב בדבר אחר, ולכן כל תוצרת שיש בה משהו מקמח דגן – דינה חמץ. והמנהג לאסור גם אכילת קטניות.

כלי חמץ – כיון שאיסור חמץ הוא אף ב"משהו" (חמץ בכמות קטנה ביותר) לכן אסור להשתמש בפסח בכלים שהשתמשו בהם לחמץ – במשך השנה היות והכלים בלעו מהחמץ. ונוהגים להשתמש בכלים מיוחדים לפסח, ומי שאין לו כלים מיוחדים ורוצה להשתמש בכלי החמץ (וכן בתנור וכיריים וכדומה) יבואר להלן בהלכות הגעלה כיצד להכשירם לפסח.

שעות זמניות – חישוב שעות אלו הנזכרות להלן בהלכות חמץ וערב פסח הן לפי אורך היום, כגון בשנת העיבור כשהיום ארוך הרי כל שעה משעות אלה נחשבת שעה ורבע משעות בינוניות (שהן כ"ד למעת לעת), כי היום (דהיינו מנץ החמה עד השקיעה) נחלק תמיד ל"ב שעות (בין כשהוא ארוך בין כשהוא קצר). לפיכך אין לאכול חמץ אלא עד שליש היום דהיינו שעתיים וחצי לפני חצות בשנת העיבור, ואין למוכרו לגוי אלא עד שעה ורבע לפני חצות היום (תמג, ד).

בדיקת חמץ זביעורו

הכנות – לפני הבדיקה צריך לנקות היטב את כל החדרים שיצריך לבדוקם.

אסור להתחיל לאכול, לעשות מלאכה או ללמוד, חצי שעה לפני צאת הכוכבים (19:13 לפי אופק ביתר עילית), כדי שלא לשכוח חובת הבדיקה וגם שלא לאחר את זמן הבדיקה. ואפילו התחיל באחד מדברים אלו יותר מחצי שעה לפני צאת הכוכבים, חייב להפסיק כשיגיע זמנה ביצאת הכוכבים. אם מבקש מחברו שאינו לומד שכשיגיע זמן הבדיקה יזכירנה ויפסיקו מלימודו, מותר לו ללמוד עד זמן הבדיקה.

זמן הבדיקה – אור לארבעה עשר – יום ראשון בלילה מיד מאחרי צאת הכוכבים לאחר תפילת ערבית.

כל מקום שיש לחוש שמא הכניסו לתוכו חמץ באקראי צריך בדיקה. לפיכך כל חדרי הבית, העליה, המרתף והחנות שיש לחוש שהכניסו לתוכם חמץ צריכים בדיקה [כן יש לבדוק עגלת-ילדים, מכונת, ילקוט וכדומה].

יש לבדוק בחורים, בסדקים, במבואות ובפינות, בודקים בחורים רק עד מקום שיזו מגעת והשאר די לו בביטולם.

כן יש לבדוק ולנער את כיסי הבגדים שלו ושל הילדים משום שלפעמים מכניסים בהם חמץ.

סדר הבדיקה וזברכה

לפני הבדיקה יצניע את החמץ שמשאיר לאכילה – במקום משומר, שלא יגרר ממנו מאומה למקומות שבדק ויצטרך לחזור ולבודקו.

נוהגים להניח עשרה פתיתי חמץ קשה במקומות שונים בבית, כשכל אחד מהם עטוף בפיסת נייר (לא נייר כסף), כדי שלא יתפורר. כל אחד מהם צריך להיות פחות מכזית, ונכון שיהיו כל הפתיתים ביחד לפחות בשיעור כזית. מניחים אותם זמן מה קודם הבדיקה כדי שימצאם הבודק.

יש המדקדקים ליטול את ידיהם קודם הבדיקה.

כתב אדמוה"ז: "ויעמד מבני ביתו לשימוע הברכה שיבדקו איש במקומו, ולא ישיחו בינתיים, ויזחרו לבדוק תחילה בחדר הסמוך למקום שישמוע הברכה" וחרבי כותב שיתכן שכונתו של אדמוה"ז היא שמוצוה לזכות גם את בני הבית הגברים בבדיקת החמץ, וכיוון שגם בעל הבית בעצמו יבדוק קצת – אין בזה סתירה לדין "מצוה בו יותר מבשלוחו".

בודקים לאור נר שעוזה יחידי וע"י נוצת עוף. את החמץ שמוצאים מניחים בשקית נייר.

לפני שיתחיל לבדוק יאחוז את הנר דלק בידו ויברך:

ברוך אתה יי, אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו, וצננו על בעור חמץ.

לא ידבר בין הברכה לתחילת הבדיקה אפילו מעניני הבדיקה, ונכון שלא ישיח שלא מעניני הבדיקה, כל זמן בדיקתו.

המקומות הנמכרים במכירת חמץ אינם צריכים בדיקה.

אם לא בדק את הבית זרק חיפש אחר הפתיתים, פשוט שלא יצא ידי חובת הבדיקה. בגמר הבדיקה יניח את שקית החמץ, את הנוצה ואת שירי הנר (אם נשאר) בקערורית כף-עץ, יעטוף הכל בנייר (חוץ מיידית הכף), יהדק בחוט סביב הנייר, יכרוך כמה פעמים ויקשרו.

ביטול חמץ בגמר הבדיקה

מיד אחר הבדיקה יבטל את כל החמץ הנמצא בכל גבולו שלא מצאו בבדיקה. עיקר הביטול הוא בלב, כלומר שיחליט בלבו שכל החמץ שברשותו כאילו אינו קיים ואינו חשוב כלום, וזרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל, ותקנו חכמים שיוציא הדברים הללו בפיו ויאמר: כל חמירא הראשון: כיון שעיקר הביטול הוא בלב לכן צריך להבין מה שמוציא בשפתיו ואם אינו יודע פירוש המילים הארמיות יאמר זאת בלשון שהיא מבין.

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאִיכָא בְּרִשְׁוֹתֵי דְלָא חֲמִיתִיה וְדָלָא בְּעֶרְתִּיה וְדָלָא יְדַעְנָא לִיה
לְבַטֵּל וְלַחֲוֵי הַפְּקָר כְּעַפְרָא דְאַרְעָא.

כָּל חֲמֵץ וְשֵׂאֹר שֵׁישׁ בְּרִשְׁוֹתֵי שְׁלָא רְאִיתִיו וְשְׁלָא בְּעֶרְתִּיו וְשְׁלָא יְדַעְתִּיו, יְבַטֵּל
וְיַחֲוֶה הַפְּקָר כְּעַפְרָא דְאַרְצָא.

אם אמר נוסח הביטול בלשון שאינו מבין כלל, אך ידע שכוונתו לבטל את החמץ ולהפקירו – יצא ידי חובתו.

אחר הבדיקה יזהר בחמץ שמשאיר למחר (לשריפה או לאכילה) לשמרו שלא יוליכוהו בביתו לכאן ולשם, כדי שלא יתפורר ויגרר ממנו ע"י תינוקות או עכברים. ויניחנו במקום שיראהו למחרת ולא ישכח לשורפות.

מכירת חמץ

ישראל שיש לו ברשותו חמץ בפסח, עובר בכל רגע ורגע על בל יראה ובל ימצא, והחמץ אסור בהנאה לעולם, ואפילו ביטלו קודם הפסח. לכן מי שיש לו חמץ רב ורוצה למכרו לנכרי, מותר למכרו לפני פסח בשעה שהחמץ עדיין מותר בהנאה; ולא יהא ענין מכירת חמץ אצלו כמוצות אנשים מלומדה, אלא צריך לגמור בדעתו שמוכרו באמת מכירה גמורה ומוחלטת.

אפשר למכור את החמץ רק עד סוף שעה חמישית בערב פסח (11:27), כלומר, עד שעה אחת זמנית לפני חצות היום. לכן המוכר חמצו ע"י הרשאה לרב או לבית-דין, ימחר לעשות זאת כדי שתהא לבית-דין שהות למוכרו לגוי לפני זמן איסורו.

נוהגים למכור גם כלי חמץ ואין צריך לטובלם אחר הפסח.
עפ"י תקנת אדמו"ר הזקן מוזכרים את החמץ לגוי ע"י ערב-
קבלן. ותקנה זו נתפשטה בקהילות רבות."

נוהגים לעשות את הרב למורשה למכירת חמץ. בבית
אדמו"ר חב"ד מוזכרים את החמץ לרב בערב-קבלן, והוא
מוכרו לגוי.

מנהג העולם לעשות קנין סודר בשעה שמרשים את הרב
או את הבא-כח למכור את החמץ.

כיון שישנם כמה פרטי דינים במכירת חמץ, מן הראוי
לסמוך במכירה זו רק על רב מובהק.

כל הכלים שאיננו מגעיל לפסח צריך לשפשפם היטב בערב פסח לפני שעה שישית ולהדיחם באופן
שלא יהא חמץ ניכר עליהם, ויצניעם במקום צנוע שאינו רגיל לילך שם בפסח, וטוב לסגור אותם
[ואת החמץ שמוכר] בחדר מיוחד ולהצניע את המפתח עד אחר הפסח.

אם אינו סוגר את חדר החמץ מפני שהוא צריך להשתמש בו כדאי לעשות לפני החמץ מחיצה
מדבר קבוע בגובה עשרה טפחים. המוענת מלגשת לחמץ, כדי שתשמש לו היכר ולא יבוא
להשתמש עם החמץ בפסח.

מנהג חסידים שכשיש להם דבר מאכל ומשקה שקבלו מהאדמו"ר ואינם יכולים לשהותו בפסח,
נזהרים מאד שלא למוכרו בחמץ אלא יאכלוהו או ישתוהו לפני הפסח.

שריפת חמץ

בערב פסח צריך לשרוף את החמץ עד השעה החמישית של היום (11:27) (לפי שעות זמניות הנחשבות
מנץ החמה עד השקיעה) יעשה מדורה מיוחדת ישרפנו ויבטלנו. בביטול זה יאמר נוסח כל חמירא השני,
ויש לשרוף עשרה פתיתין ובשעת שריפת החמץ יאמר "יהי רצון" הנדפס בסידור.

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִירָא דְאִיפָא בְּרִשׁוֹתַי דְּחֲזִיתִיהּ וְדָלָא חֲזִיתִיהּ דְּחֲמִיתִיהּ וְדָלָא חֲמִיתִיהּ
דְּבַעֲרִיתִיהּ וְדָלָא בַעֲרִיתִיהּ לְבַטֵּל וְלַחֲזִי הִפְקֵר כְּעַפְרָא דְאַרְעָא.

כָּל חֲמֵץ וְשֵׂאֵזֶר שֵׁישׁ בְּרִשׁוֹתַי שְׁחִיתִיו וְשָׂלָא חֲזִיתִיו, שְׂרֵאִיתִיו וְשָׂלָא רְאִיתִיו
שְׁבַעֲרִיתִיו וְשָׂלָא בַעֲרִיתִיו, יְבַטֵּל וְיַחֲזִי הִפְקֵר כְּעַפְרָא דְאַרְצֵי.

טוב להזהר שלא לבטל בערב פסח את החמץ עד שיבער תחילה מביתו את כל החמץ הידוע לו כדי לקיים מצות ביעור חמץ בחמץ שלו כי לאחר שביטלו, שוב אין החמץ שלו שיהי ביטלו והפקירו.

חמץ בפסח ולאחר הפסח

המוצא חמץ בביתו בחול המועד יוציאנו וישרפנו. ואם יש בו כזית יברך בתחילה "על ביעור חמץ". מצאו בימים הראשונים (או בימים האחרונים) של יום טוב או בשבת חול המועד שאז אסור לטלטל משום מוקצה, יכוף עליו כלי עד מוצאי יו"ט או מוצאי שבת ואז ישרפנו. אם שורף את החמץ במוצאי יו"ט האחרון, ישרפנו בלי ברכה אפילו יש בו כזית. חג הפסח נגמר במוצאי שביעי של פסח וכל דיני חמץ בפסח תקפים עד אותו זמן. לפיכך יש להזהר שלא לקנות חמץ שנאפה או הוכן בפסח ע"י יהודי (לפני זמן זה), כי גם לאחר הפסח אסור להנות מחמץ שהיה שייך לישראל בפסח. צריך גם להזהר שלא להנות אחר הפסח מחמץ של ישראל החשוד שלא מכרו כדת.

ערב פסח

בערב פסח בבוקר משכימים לבית הכנסת להתפלל, כדי לגמור סעודת שחרית בזמן המותר לאכול חמץ. בערב פסח ובחולו של מועד אין אומרים מזמור לתודה. מותר לאכול חמץ רק עד שלישי היום (10:10), ומותר להנות ממנו עוד שעה זמנית אחת (11:27), וכמו כן מותר למוכרו אז לגוי (אבל אחר כך אסור גם בהנאה) ובשעה זמנית זו ישרוף את החמץ כמובא לעיל. מחצות היום ואילך אסור לעשות מלאכה האסורה בחול המועד, ואילו לפני חצות, מקום שנהגו לעשות בו מלאכה – עושים, ומקום שנהגו שלא לעשות – אין עושים בו מלאכה כל היום. להסתפר ולקצץ את הצפרנים צריכים לפני חצות (12:44), ואם שכח, יכול לקצץ את צפרניו גם אחר חצות, אבל להסתפר אחר חצות מותר רק על ידי גוי. אסור לאכול מצה כל היום, ואפילו קטן וקטנה המבינים את המסופר להם אודות יציאת מצרים בלילה, אסור להאכילם מצה בערב פסח. מבוקרו של ערב פסח עד לאחר אכילת כורך אין לאכול מכל המינים מהם מכינים את החרוסת והמרור.

תענית בכורות

הבכורים מתענים בערב פסח, הן בכור לאב והן בכור לאם ואפילו כהנים ולויים, זכר לגם שניצלו ממכת בכורות.

נוהגים להקל בתענית זו ואוכלים בה סעודת מצוה כגון ברית מילה, פדיון הבן וסיום מסכת.

בדורינו נוהגים לערוך אחר התפילה סיום מסכת בבית הכנסת ומתקבצים הבכורים לפני המסיים ושומעים ומצטרפים לסיומו. ועושים סעודה ואוכלים בה הבכורים הנמצאים שם. ואח"כ מותרים לאכול כל היום גם אכילת רשות.

מצות מצה

נוהגים לאפות את ה"מצות מצוה" (דהיינו המצות שיוצא בהם ידי חובתו בלילות הסדר) בערב פסח אחר חצות, בזמן הקרבת קרבן פסח. אבל מעיקר הדין אפילו מצות מצוה שנאפו כמה חודשים לפני הפסח יכול לצאת בהם ידי חובתו לכתחילה.

בשעת לישת המצות בערב פסח (שהוא אחר זמן איסור חמץ, צריך לומר "כל פירורין שיפלו בשעת לישת ועריכה זכן הביצק שידבק בכלי אני מפקיר ומבטל אותם").

נוהגים לומר הלל בשעת לישת המצות בערב פסח, זכר לקרבן פסח שאמרו הלל בעת שחיטתו.

אדמו"ר מוהרש"ב הי" נוכח באפיית המצות בערב פסח. האדמו"ר נהג אז לומר הלל, והי" מפסיק גם באמצע פרק להורות בכל הקשור ללישת, לאפי" וכדומה.

בלויבאוויטש היו נוהגים לטבול במקוה וללבוש בגדי יו"ט אחר שריפת חמץ ואח"כ הלכו לאפות את "מצות המצוה".

כ"ק הרבי נשי"ד נהג לחלק מצת מצוה לקהל בערב פסח אחרי מנחה כשהוא לבוש בבגדי יו"ט.

סדר קרבן פסח

בערב פסח אחר תפילת המנחה לפני השקיעה, אומרים סדר קרבן פסח הנדפס בסידור.

אדם הירא וחרד על דבר ה' צריך לקוראו בזמנו, כדי שתעלה קריאתו במקום הקרנתו וידאג על חורבן הבית ויחתגן לפני ה' בורא עולם שיבנהו במהרה בימינו אמן.

סידור הקערה

הרבי היה מסדר את הקערה מעומד.

עניח על הקערה שלוש מצות זו על גבי זו ונוהגים להניח מצות כפופות (=קעורות) על גבי הקערה. ומניחן כלפי מעלה בדוגמת כלי (=בחן ומתחתיו לוי ומתחתיו ישראל). עניח מפה בין מצה למצה וכן יפרוס עליהם מפה ויניח עליהם שישה דברים אלה, ובסדר הבא:

זרוע ביצה

מרור

חרוסת כרפס

חזרת

למעלה בצד ימין הזרוע, בצד שמאל הביצה.

תחתיהם באמצע המרור.

למטה בימין החרוסת ובשמאל הכרפס,

למטה מהם באמצע החזרת.

זרוע: נוהגים לקחת חלק מגרגרת עוף לזרוע, ומדקדקים שלא לאכול את הזרוע בלילות הסדר, וכל זה מטעם הרחקה שלא יהא בו כל דמיון לקרבן פסח. ומטעם זה נהג אדמו"ר מוהר"י"צ להסיר כמעט את כל הבשר מעל עיצמות הזרוע. אבל מעט בשר צריך להשאיר על עצם הזרוע, שכן עצם ללא בשר אינו נקרא תבשיל.

ביצה: הביצה צריכה להיות מבושלת עד שתתקשה, ומניחים אותה על גבי הקערה עם קליפתה, והיא זכר לקרבן חגיגה שהיו מקריבים בזמן שבית המקדש הי קיים.

הרבי דקדק שלא לשובר את קליפת הביצה, אף שקשה להעמידה על מקומה כמות שהיא.

מרור: למרור נוהגים לקחת חסה (סאלאט) ותמכא (חריין).

חרוסת: נוהגים להכין את החרוסת מרסק של תפוחים אגסים ואגוזים, וסימן ע"ז בלשון אשכנז – ראשי התיבות של "חרושת) אבן" אפל בארן ניסן. החרוסת צריכה להיות עבה (=סמיכה), זכר לטיט שנשתעבדו בו אבותינו במצרים. ולפני שטובל בה את המרור ירככנה במשקה אדום (יין או חומץ) זכר למכת דם.

כרפס: ל'כרפס' שעל הקערה נוטלים חתיכה גדולה של ביצל (ופעם אחת לקח הרבי ביצל שלם) עם קליפתה, ואוכלים רק מקצתו (הרבי נטל בסכין מחלקו הפנימי).

"כרפס" הוא נוטריקון: "ס' פרך", כלומר, לזכר ששים ריבוא שעבדו עבודת פרך.

חזרת: גם לחזרת לוקחים חסה (סאלאט) ותמכא (חריין).

מקפידים שתהא 'קערה' לכל בן-מצוות.

ארבע כוסות

כולם חייבים בדי' כוסות אנשים ונשים: ואפילו מי ששונא יין או שמזיקו, חייב לדחוק את עצמו ולשתות די' כוסות.

צריך לשתות את ה-ד' כוסות בזמן הראוי, דהיינו שבין כוס א' ל-ב' ובין כוס ג' ל-ד' יפסיק באמירת ההגדה והלל' ובין כוס ב' לג' יפסיק באכילת מצה וברכת המזון.

אם לא הפסיק בין שתיית כוס אחת לשנייה בדברים דלעיל אלא שתה בזו אחר זו לא יצא ידי חובת די' כוסות, אלא כולן נחשבין לו לכוס אחת וחייב לשתות עוד ג' כוסות על הסדר.

מצוה לשתות כל הכוס וזבת אחת, ואפילו מכילה יותר מרביעית – ישתה כולה, ובדיעבד אם שתה רוב הכוס יצא", אבל בכוס אחרונה צריך לשתות רביעית כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה.

עדיף לשתות כוס מלאה ששיעורה רביעית מאשר לשתות חצי או רוב כוס המכילה יותר משיעור רביעית.

שיעור רביעית מצומצם הוא כוס המכיל 86 גרם מים, וסימן לכך "כוס" בגימטריא 86.

מתחיל את הסדר באמירת קידוש על כוס יין והוא כוס ראשון מארבע הכוסות שצריך לשתות בהסיבה.

קדש

מוזגים כוס ראשונה, מקדשים עליה, מברכים שהחיינו ושותים את הכוס בהסיבת שמאל דרך חירות.

נוהגים לקדש בעמידה והכוס מוגבהת למעלה משלושה טפחים מהשלחן. אופן אחיזת הכוס בקידוש: ממלא את הכוס תחילה ואח"כ לוקחו ביד ימין, מוסרו ליד שמאל ומעמידו דרך הזרדה – מלמעלה למטה – על כף ידו הימנית כשהיא כפופה קצת כעין בית קיבול, ד' אצבעותיו מוגבהות והאגודל שוכב מן הצד. כשמתחיל הקידוש (=גם בשבת וביו"ט) יסתכל בנרות, ובעת ברכת הקידוש – יסתכל בכוס. נוהגים שהאב עושה קידוש ומוציא את כני הבית כבכל שבת ויו"ט, הבנים הצעירים יכולים לקדש בעצמם – משום חינוך, אבל גם הנשים והבנות שותות את כוסותיהן משום שגם הן חייבות ב – ד' כוסות.

הסיבה

חייב להסב דרך חירות, בשעת שתיית ארבע כוסות, בשעת אכילת הכזית של "אכילת מצה" ובשעת אכילת הכורך והאפיקומן. מיסב על צד שמאל, והסיבת ימין אינה הסיבה, וכן המיסב על ערפו או על פניו אין זו הסיבה. איטר יד (אדם הכותב ביד שמאל) מיסב על צד שמאל של כל אדם. הנשים נוהגות שלא להסב, כי הן סומכות על הדעה שבזמן הזה לא צריך להסב.

ורחץ

נוטל ידיו כמו בנטילת ידים לסעודה, אבל לא יברך על נטילת ידים.

לפני שאוכל מהכרפס הנטבל במי מלח, נוטל ידיו ואינו מברך על נטילת ידים, כדין כל דבר שטיבולו במשקה שיצריך נטילה בלי ברכה. הנטילה צריכה להיות בכלי וברביעית מים, לפי כל דיני נטילת ידים לסעודה.

כרפס

יקח חתיכה קטנה (פחות מכזית) של בצל או של תפוח-אדמה, יטבלנה במי מלח ויברך בורא פרי האדמה ויאכלנה בלי הסיבה, ויכוון לפטור בברכה זו גם את המרור והכורד.

שיעורו: פחות מ- 15 גרם. מטבילים ואחר-כך מברכים, כדי לתכוף הברכה לאכילה ככל האפשר. ומכוונים להוציא גם המרור וגם הכורד. נוהגים לאוכלו שלא בהסבה.

הרבי הטבילו ג' פעמים במי מלח.

לאחר אכילת הכרפס אין מחזירים את שאריות הכרפס לקערה, ולכן מכאן והלאה אין על הקערה אלא ה' דברים בלבד. (ואף אם נשאר, מסירים ממנה).

מדוע שיעור הכרפס פחות מכזית? כיון שאכילה זו אינה אלא להתמיה את התינוקות לפיכך די אפילו במשהו. ועוד, כדי שלא יצטרך לברך עליו ברכה אחרונה.

יהץ

יחצה את המצה לשני חלקים, את החלק הגדול יניח בצד לאפיקומן ואת הקטן ישאיר בין שתי המצות.

יקח את המצה האמצעית ויחצה אותה לשני חלקים. כשחלק האחד גדול מחבירו. את החלק הגדול יניח לאפיקומן ואת הקטן ישאיר בין ב' המצות ונוהגים לחצות את המצה כשהיא מונחת מכוסה בתוך המפה.

אדמו"ר מוהרש"ב הי' נוהג לשובר את האפיקומן לחמש חתיכות (מטעמים עפ"י הקבלה). פעם אחת נזדמן שנשבר לשש חתיכות והניח אחת בצד.

נוהגים לכרוך את האפיקומן במפה ולהניחו בין הכרים כדי שלא יבוא לאכלו בתוך הסעודה.

יש נוהגים שהתינוקות "חוטפים" את האפיקומן ופודים אותו מהם תמורת הבטחה למתנה, ואומרים שמרומז בלשון חז"ל "חוטפים מצה בלילי פסחים בשביל התינוקות שלא ישנו". אך בבית אדמו"רי חב"ד אין נוהגים בחטיפת האפיקומן (ולמעשה ממאמר חז"ל "בתר גנבא גנוב זטעמא טעים").

מדוע מניחים את החלק הגדול לאפיקומן? כי האפיקומן הינו מצוה חשובה הבאה במקום קרבן פסח.

ולמה משאירים את החלק הקטן בקערה? כי צריך לומר את ההגדה על מצה הראוי לצאת בה דהיינו פרוסה שהיא לחם עונייה.

מתחיל לזמר נוסח ההגדה (הא לחמא עניא זכו') ולפני שאילת מה נשתנה ממלא את הכוס השנייה.

צריך לזמר את ההגדה בקול רם ובשמחה.

לפני אמירת הא לחמא נזהגים לגלות מקצת המצות, אך לא נזהגים להגביה את הקערה.

אחר אמירת הא לחמא מסלקים את הקערה לצד אחר, כדי שיתמה התנוק וישאל עדיין לא אכלנו ולמה מסלקים אותה מלפנינו ומתוך כך יבוא לשאול את שאר הקושיות.

מה נשתנה – מוזגים כוס ב' (ואין צריך לשוטפה ולהדיחה כיון שעשה זאת לפני הקידוש וכאן הבן שואל מה נשתנה).

אחרי אמירת מה נשתנה ע"י הצעיר שבמסובים נהג אדמו"ר מוהרי"צ לחזור ולזמר בלחש מה נשתנה עם תרגום באידיש: טאטע איך וועל בא דיר פרעגן פיר קשיות וכוס.

לאחר אמירת מה נשתנה מחזירים את הקערה, מגלין מקצת המצה ואומרים עבדים היינו.

והיא שעמדה – לפני אמירת והיא שעמדה מכסים את המצותן ומגביהים את הכוס, ולאחר אמירתה מעמידים את הכוס ומגלים שוב את המצות.

עשר מכות – בשעת אמירת "דם זאש ותימרות עשן" ישפוך מהיין שבכוס שלוש פעמים, באמירת "דם צפרדע..." ישפוך עשר פעמים, ובאמירת "דצ"ך עד"ש באח"ב" ישפוך שלוש פעמים, סך הכל שש עשרה פעמים.

לא יטול באצבע לשפוך אלא ע"י הטיית הכוס עצמו, וישפוך לתוך כלי שבור.

היין הנשאר בכוס לאחר ששפך ממנו נעשה "סוד יין המשמח", ולכן לא ישפכנו, אלא יוסיף עליו יין להשלים הכוס.

מצה זו... מרור זה... – בעת אמירת המילים "מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום..." נזהגים לאחוז את המצה השנייה והשלישית באמצעות המפה שלהם.

בעת אמירת "מרור זה שאנו אוכלים על שום מה של שום..." נזהגים להניח את הידים על המרור והחזרתו.

לפיכך – כשמגיעים ל"לפיכך" מכסים את המצות וכל אחד מגביה כוסו ומחזיקו בידו עד סיום "ונאמר לפניו הללויה" ואז מעמידו על השלחן וחוזר ומגביהו לברכת "אשר גאלנו" ומברך בורא פרי הגפן ושזתה בהסיבה.

רחצה

אחר אמירת חלק הראשון של ההגדה ושתית כוכם שני בהסיבה יטול ידיו לסעודה ויברך על נטילת ידים.

אעפ"י שנטל ידיו לצורך טיבול הכרפס צריך לחזור וליטול ידיו לסעודה ומברך על נטילת ידים.

מוציא

יאחז בשלוש המצות כשהשבורה בין שתי השלימות, יברך ברכת המוציא ויתן למצה התחתונה להישמט מידיו.

מצה

יאחז את שתי המצות (העליונות) יברך על אכילת מצה – ויכוון לפטור גם את המצה שבכורך ואת האפיקומן – ויפרוס כזית מכל אחת משתייהם ויאכלם כאחת ובהסיבה.

יברך ברכת "על אכילת מצה" על הפרוסה יחד עם העליונה טרם שישברם, ויכוון בברכתו לפטור גם את אכילת הכריכה שמהמצה השלישית וגם אכילת האפיקומן, ואח"כ יבצע כזית מכל אחת משתייהם ויאכלן ביחד ובהסיבה.

וכיון שמכוון לפטור בברכה זו גם את אכילת הכורך, נזהרים שלא לדבר בינתיים בענינים שאינם מענין הסעודה. אבל לא נזהרים בהפסק שיחה עד אכילת האפיקומן אף שמכוונים בברכה לפטורו, כיון שדבר זה (לפטור את האפיקומן בברכה זו) חומרה יתירה הוא.

צריך לאכול את המצה בלי שהייה בינתיים, ואם שחה מתחילת האכילה עד סופה כשיעור "אכילת פרס" – יצא.

בליל הסדר אין טובלים את המצה במלח מפני חיבוב מצוה שלא תהא בה תערובת טעם אחר כלל. כזית מצה משקלו 27 גרם.

שיעור זמן אכילת פרס הוא ארבע דקות.

מרור

יקח כזית מרור ויטבלנו בחרוסת, אך ינער אותה מעליו ויברך על אכילת מרור, ובברכתו יכוון לפטור גם את – המרור שבכורך ויאכלנו בלי הסיבה.

לפני טבילת המרור בחרוסת, ירכך את החרוסת בין הנמצא בכלי.

עדיף שלא לטבול את המרור כולו בחרוסת כדי שלא יתבטל טעם המרירות.

חייב אדם לדחוק עצמו לקיים מצות חכמים לאכול כזית מרור שלם אפילו יכאב לו. חולה או איסטנים שאינם יכול לאכול מרור כלל, טוב שילעוס מעט עד שירגיש טעם מרירות בפיו, לזכר בעלמא בלי ברכה.

כזית מרור תמכא (חריין) לפי ספר 'שיעורי תורה' – שיעור כזית מרור 19 גרם. כזית המרור צריך לאכלו בכדי אכילת פרס. ושיעורו לכתחילה הוא ארבע דקות, ובדיעבד עד שיש או שבע דקות.

החסה והתמכא (וכן שאר מיני מרור) מצטרפים זה לזה לשיעור כזית".

הרבי לקח כשיעור ביצה של ימינו. את קלחי החסה לא אכל.

כורך

לוקחים כזית מהמצה התחתונה וכזית מרור (בסך הכל) משני הסוגים. מניחים מעט חרוסת יבשה על המרור, ומנערים אותה מיד אחר-כך. כורכים אותם יחד, אומרים "כו עשה הילל..." ואוכלים אותם ביחד ובהסיבה.

הרבי מרח חרוסת – אולי כשנפלה החרוסת שטבל בה מעל התמכא – על התמכא ולא על העלים. בסוף היכורף היה טובל את חתיכת התמכא השלמה בחרוסת, ואוכלה עטופה בעלי החסה – ולא ניער.

שולחן ערוך

אוכל סעודת יו"ט שלא בהסיבה ויכול לשתות גם יין בסעודה זו.

מתחילים באכילת הביצה שעל הקערה. הרבי לא בדק ולא פתח כלל את הביצה לפני אכילתה. טבל אותה תחילה ג' פעמים במי-מלח. והוא זכר לאבילות חורבן בית המקדש שכשהי' ה קיים היו מקריבים ואוכלים הפסח בלילה זה. במשך הסעודה טובל הרבי את המצה ג' פעמים במלח ואוכלה. אין אוכלים בשר צלי בליל פסח ואפילו בשר עוף. ואפילו בשלוחו ואח"כ צלאוה בקדירה, אין לאכלו. אבל דבר שאינו טעון שחיטה כגון דגים וביצים מותר לאכלם עלויים.

זהירות משרויה

נזהרים שלא לאכול מצה שרויה או מבושלת במים, מחשש שמא נשאר בה מעט קמח שלא נילש ויחמיץ ע"י השרייה או הבישול (ולא הועיל מה שנקלה באור, כי המצה הפסיקה בין האור והקמח) ואף שאינו איסור גמור וברור מדינא, מ"מ המחמיר תבוא עליו ברכה. כיון שנזהרים ביותר ממצה שרויה, יש לכסות את המצות שעל השולחן, שמא יפלו עליהן מים, וכן כדי שלא יפלו פירורי המצה במים או במרק. לפני ששופכים מים – או משקים המעורבים במים – לכוס או לקערה, בודקים את הכלי שלא יהיו בו פירורי מצה. אדמו"ר מוהרש"ב לא הי' אוכל מצה שמורה עם דגים או בשר, אלא רק עם יין, וזאת משום חשש שרויה. למים אמצעים (שבין דגים לבשר) ולמים אחרונים אין להעביר את ידיו הרטובות על שפתיו (כן נוהגים בכל ז' ימי הפסח).

צפוף

בסיום הסעודה אוכל את האפיקומן וכל אחד צריך לאכול לפחות כזית ובהסיבה. צריך לאכול לפני חצות. אחר האפיקומן אסור לאכול וגם לא לשתות (חוץ משתי הכוסות האחרונות).

יקח את האפיקומן ומחלקנו לכל בני ביתו, כזית לכל אחד ואכלנו בהסיבה. אם אין באפיקומן שיעור כזית לכל אחד, צריך להוסיף ממצה שמורה אחרת.

לכתחילה טוב לאכול שני "כזיתים", אחד זכר ל"פסח" ואחד זכר ל"מצה הנאכלת עם הפסח".
צריך להזהר לאכול את האפיקומן לפני חצות כמו הפסח שהי' נאכל רק עד חצות.
אחר האפיקומן אסור לאכול מאומה ונזהרים גם מלשתות ואפילו משקאות שאינם משכרים, ונוהגים
להחמיר אפילו בשתיית מים.
אם נאבד האפיקומן ויש לו מצת-מצוה אחרת, בין שלימה בין שבורה יאכל ממנה, ואם לאו יאכל
ממצה שמורה אחרת.
אין לאכול את האפיקומן בשני מקומות ואפילו בחדר אחד לא יאכלנו בשני שלחנות מקצתו בשלחן
זה ומקצתו בשלחן אחר.

ברך

אחר אכילת האפיקומן מוזגים כוס ג', ומברך עליו ברכת המזון ואחריה
מברך בורא פרי הגפן ושותה בהסיבה.

הרבי השתמש בכוס זכוכית לכוסו של אליהו, ובדקה תחילה בשוליה אם היא חלקה ללא פגם, ומזג
תמיד קודם ברכת-המזון, ואחריו מזג לו כוס שלישי.

צריך לדקדק בכוס זו שתהיה נקיה משיורי כוסות, ואם אינה נקיה יש לשוטפה ולהדיחה או לקנחה
כראוי. כל אחד ואחד מהמסובים אוהז הכוס בכף היד, מוגבהת והאצבעות זקופות – עד סוף ברכת
"בונה ברחמי ירושלים אמן". אז מעמידו על השלחן, וחוזר ונוטלו לברכת בורא פרי הגפן ושותה
בהסיבה.

המברך מגביה קולו מעט ב"עלה ויבוא" באמירת "זכרנו ה"א בו לטובה, ופקדינו בו לברכה,
והושיענו בו לחיים טובים", וכל המסובים עונים אמן אחר המילים: לטובה, לברכה, לחיים טובים.
ומותר להם לענות אמן כשאוחזים בין הפרקים ובסוף ברכה זו – השלישית.

נוהגים שבעל הבית מברך (=מזמן) ברכת המזון בליל הסדר אפילו יש שם אורח, ומכל מקום יכול
לתת רשות לאחר לברך.

שפוך חמתך – אחר שתיית כוס שלישי מוזגים כוס רביעית.

בבית אדמו"רי חב"ד נוהגים לקחת מגורת נרות דולקים והולכים לפתוח את כל הדלתות שבין החדר
שבו עורכים את הסדר לרשות הרבים (או לחצר) ואומרים "שפוך חמתך", השלוחים אומרים אותו
על יד הדלת. ובחזרתם מתחילים "לא לנו".

כל המסובים אומרים "שפוך חמתך" בישיבה במקומם, ורק השלוחים אומרים אותו אצל הדלת.
שעת פתיחת הדלת היא עת רצון רבתי, ויש לבקש בה (במחשבה) על עניינים רוחניים.

ולמה פותחים את הדלת? כדי שיזכור שהוא ליל שימורים ואין אנו מפחדים ממאומה, ובזכות אמונה זו יבוא משיח, וישפוך הקב"ה חמתו על הגוים.

הלל

אמירת הלל

אחר מזיגת כוס רביעי, כוסו של אלי' הנביא ואמירת שפוך חמתך בדלת פתוחה, ממשיך באמירת ההגדה מ,,לא לנו" עד אחר "ישתבח" ושזתה את הכוס בהסיבה בלי לשכוח לברך ברכת "בורא פרי הגפן" ו"מעין שלוש".

מצוה לחזור אחר זימון (=שלשה אנשים) לאמירת הלל כדי לומר "הודו" בגי שאחד יקרא פסוקי הודו לה' והשנים הנשארים יענו אחריו וכן באנא ה', כמו שאומרים בציבור, ויכולים לצרף לזימון של ההלל גם אדם שלא אכל עמחם, ואין צריך לטרוח ולהביא אנשים מבית אחר אלא די באשתו, ובניו שהגיעו לחינוך.

הגדול בבית קורא "הודו לה'..." וכל המסובין עונים אחריו "הודו...". וממשיכים הפסוק "אמר..." , הגדול (אומר יחד עם המסובים "הודו..." ואח"כ קורא: , "אמר..." ועונים אחריו: "הודו... יאמרו..." וכן ביאמרו השני, ודי' פעמים אנא ה'.

ולמה אין מברכים על הלל זה? משום שאין קוראים אותו בפעם אחד אלא מקצתו לפני הסעודה ומקצתו לאחר ברכת המזון.

נרצה

אחר עריכת הסדר כהלכתו יהי בטוח שמרוצה הוא לשמים ואו
ואומר: **לשנה הבאה בירושלים**

לאחר אמירת נשמת וישתבח מברך בורא פרי הגפן ושזתה את הכוס בהסיבה, וצריך לשתות רביעית שלם, ומברך ברכה אחרונה על הגפן וכו' ואח"כ יאמר "לשנה הבאה בירושלים".

מנהג בית הרב: אחר אמירת "לשנה הבאה בירושלים", האדמו"ר מחזיר ושופך היין מכוסו של אליהו [לכוס שלו, ומזהבבקבוק לכוסו (לתקן) ושוב] אל הבקבוק [וחוזר חלילה פעמים רבות], וכל המסובים מנגנים בשעה זו הניגון "א-לי אתה ואודך" - מעשרת הניגונים של רבנו הזקן.

אדמו"ר הזקן לא הכניס הקטע "חסל סידור פסח" בסוף ההגדה, משום שבחב"ד הפסח אינו מסתיים, וענינו נמשך תמיד.

חייב אדם לעסוק כל הלילה בהלכות פסח וביציאת מצרים ולספר על הנסים והנפלאות שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו, עד שתחטפנו שינה.

(החומר מלוקט מ"שבת המועדים", "פסח-חסידי" ו"התקשרות")

לוח שנה לחודש ניסן ה'תש"ע

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
		א' ראש חודש אמירת ברכת האילנות	ב' יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב	ג'	ד' יום הבחיר יום הולדת כ"ק הרבי נשי"ד אמירת מזמור ק"ט	ה' ויקרא 18:26
ו'	ז'	ח' יציאה לחופשת הפסח	ט'	י'	יא' יום הבחיר יום הולדת כ"ק הרבי נשי"ד אמירת מזמור ק"ט 18:24	יב' שבת הגדול צו 19:31
יג' יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר העמח צדק	יד' ערב חג הפסח 18:26	טו' חג הפסח 19:33	טז' חול המועד פסח 1 לעומר	יז' חול המועד פסח 2 לעומר	יח' חול המועד פסח 3 לעומר 18:29	יט' שבת חוה"מ 4 לעומר 19:36
כ' חול המועד פסח 5 לעומר 18:30	כ"א שביעי של פסח סעודת משיח 6 לעומר 19:38	כ"ב אסרו חג 7 לעומר	כ"ג חזרה ללימודים 8 לעומר	כ"ד 9 לעומר	כ"ה 10 לעומר 18:34	כ"ז שמיני 11 לעומר 19:41
כ"ז 12 לעומר	כ"ח "עשו כל אשר ביכולתכם" 13 לעומר	כ"ט ערב ראש חודש אייר 14 לעומר	ל' א' דר"ח 15 לעומר			

הזמנים לפי אופק ביתר עילית